

Одеський національний академічний театр опери та балету (далі – Театр) системно реалізує мистецькі та культурно-просвітницькі заходи, спрямовані на підтримку культурної ідентичності та міжкультурного діалогу національних меншин України, зокрема кримськотатарського народу.

З початку 216-го театрального сезону (з 2 серпня 2025 року) Театр впровадив низку проєктів, що відповідають завданням Плану заходів щодо захисту прав національних меншин, зокрема, у рамках діяльності проведено концерти органної музики, у програмі яких прозвучали твори членів Національної спілки композиторів України – Алемдара Караманова, Мерзіє Халітової та інших визначних представників кримськотатарської музичної спадщини.

Крім того, Театр організував екскурсійні програми з музичним супроводом для представників національних меншин, зокрема кримськотатарської спільноти.

Програма поєднувала ознайомлення з музейною експозицією Театру та концертну частину, де звучали твори видатних композиторів різних епох і стилів мовами оригіналу, зокрема кримськотатарською, німецькою, польською та іншими.

Впродовж 216-го концертного сезону представники національних меншин вже брали участь у спільних виступах з провідними артистами Театру. Театр виконує не лише мистецьку, а й суспільно значущу місію, створюючи умови для культурної адаптації внутрішньо переміщених осіб з Автономної Республіки Крим. Для переселенців організовано можливість безоплатного відвідування театральних вистав, концертних програм і просвітницьких заходів, що слугує дієвим інструментом інтеграції переселенців у культурне середовище регіону, підтримці їхньої культурної самобутності та розвитку міжкультурної комунікації.

У Колонному залі імені М. В. Лисенка Національної філармонії України 06.06.2026 в рамках заходу «Музика пораненої землі» у виконанні Академічного симфонічного оркестру Національної філармонії України та хору Заслуженого академічного ансамблю пісні і танцю Збройних Сил України прозвучали пісні І. Гаспринського «Я кипарисів кілька ось стрів» у перекладі з кримськотатарської О. Гончаренка, композитор Е. Емір

10.03.2026 у програмі «Так звучить України» прозвучали твори кримськотатарського композитора У. Бекірова.

У лютому 2026 року створено та представлено на сайті Національної бібліотеки імені Ярослава Мудрого віртуальну книжкову виставку «Голоси Криму: спадщина кримськотатарського народу». Ця виставка – це подорож крізь сторінки історії та культури кримськотатарського народу. Від героїчних постатей минулого до сучасних голосів опору, від казок і легенд до

документальних свідчень, від традиційного мистецтва до ароматів національної кухні – кожна з понад 40 книг є свідченням живого народу, який не зламався під тягарем історії. Представлені видання – це жива пам'ять народу, який пройшов через геноцид і депортацію, але не втратив себе. Це голоси тих, хто боровся за свободу і продовжує цю боротьбу сьогодні. Від історичних досліджень до художньої літератури, від архівних документів до дитячих казок – кожна книга додає штрих до портрету народу, який зберіг свою культуру всупереч усім обставинам. Детальніше за посиланням: <https://nlu.org.ua/vustavki.php?id=1431>.

Експонувалася традиційна книжкова виставка «Кримська мозаїка: голоси півострова». Це видання з фонду відділу документів іноземними мовами, що презентують культуру кримськотатарського народу, його історію і сьогодення. На виставці також представлені твори художньої літератури кримськотатарською мовою.

Національною історичною бібліотекою України реалізовано наступні заходи.

Підготовлено книжково-журнальну виставку до Дня спротиву окупації Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, матеріали якої висвітлюють історію, культуру, етнографію Криму, а також події, пов'язані зі спротивом окупації та боротьбою за відновлення територіальної цілісності України. <https://nibu.kyiv.ua/exhibitions/823/> .

У межах інформаційно-освітнього проєкту «Цей день в історії» підготовлено і представлено на сайті повідомлення про перший кримськотатарсько-український договір про мир та взаємодопомогу, підписаний гетьманом Михайлом Дорошенком та калга-султаном Шагін Гераєм у 1625 році, який демонструє, що тісний зв'язок українського та кримськотатарського народів має глибоке коріння і сягає значно далі, ніж події 1954 року <https://surl.li/dgyeog> ; про мітинг протесту проти російської окупації Криму 26 лютого 2014 року біля Верховної Ради Криму, на який вийшли тисячі кримських татар, українців і представників інших національностей, щоб чинити опір російській агресії, та заявити світу про цілісність України. На знак цієї події 26 лютого відзначається День спротиву окупації Автономної Республіки Крим та міста Севастополя <https://surl.li/yekvcx> .

Одеська національна наукова бібліотека (далі - ОННБ) 26.02.2026 року провела презентацію книжкової виставки «Крим – наша благословення земля», за участі ГО «Кримські татари Одещини». Виставка присвячена до Дня спротиву окупації Автономної Республіки Крим та міста Севастополя. Учасники презентації ознайомилися з науковими та літературно-художніми виданнями про багатонаціональну історію півострова.

На офіційному сайті ОННБ поширено інформацію про такі заходи:

11.02.2026 – електронна виставка видань з фонду ОННБ до 130- річчя від дня народження видатного представника кримськотатарської інтелігенції, вченого-філолога, педагога, поета й прозаїка Абибулли Одабаша;

13.02.2026 – електронна виставка видань до 110- річчя від дня народження Сайде Аріфовой – праведниці світу, кримської татарки, яка під час Другої світової війни врятувала 88 єврейських дітей;

15.02.2026 – електронна виставка видань до 125- річчя від дня народження кримськотатарського поета, літературознавця і культурного діяча Амді Гірайбая (Хамді Герай-бай).

Національна бібліотека для дітей провела низку заходів за участю представників кримськотатарської спільноти, спрямованих на підтримку культурної самобутності підростаючого покоління, а саме:

26.01.2026 року – Історія спротиву: шлях до свободи. Історичне досє для дітей 8-10 років;

04.03.2026 – «Кримськотатарський орнамент – Орьнек» мистецький захід за участі Світлани Махонько – CEO просвітницької платформи UA Heritage співзасновниці ГО «Спадщина. UA» для дітей 11-12 років.

Одеською національною музичною академією імені А. В. Нежданової протягом звітнього періоду реалізовано такі заходи: проведено інформаційну годину зі здобувачами освіти про кримськотатарську культуру та до Дня спротиву окупації Автономної Республіки Крим та м. Севастополя – на сайті академії поширено інформаційні матеріали.

В Харківській державній академії культури 23 лютого 2026 року відбувся тематичний захід до Дня спротиву окупації Автономної Республіки Крим та міста Севастополя і річниці повномасштабного вторгнення РФ в Україну. Студентська рада факультету аудіовізуального мистецтва Харківської державної академії культури організувала тематичну зустріч для студентів Академії, присвячену подіям 2014 та 2022 років як етапам боротьби України за незалежність і територіальну цілісність. У межах заходу відбувся перегляд та обговорення художнього фільму «Додому» режисера кримськотатарського походження Нарімана Алієва, присвяченого темі дому, пам'яті та кримськотатарської ідентичності.

Посилання: <https://ic.ac.kharkov.ua/news/2026/02.html#26>

Одеським державним ліцеєм імені проф. П. С. Столярського у звітному періоді проводились наступні заходи:

- На уроках історії з учнями старших класів проводяться уроки-практикуми «Участь національних меншин у діяльності УЦР» та уроки-диспути «Депортація кримських татар: причини і наслідки», круглі столи «Трагедія кримських татар»;
- \з учнями молодших і старших класів проводяться інтерактивні майстер-класи з ознайомлення з елементами національного орнаменту та символіки, учасники знайомляться з традиційною музикою та кулінарними традиціями;
- На щорічних концертах ліцею виконуються твори кримських композиторів, на яких слухачі ознайомлюються з музичною спадщиною кримськотатарського народу;
- На виховних годинах проводяться бесіди з учнями по формуванню позитивного ставлення до культурного різномайття України, розвитку навичок толерантної міжкультурної комунікації.

Проведені заходи сприяли формуванню громадянської свідомості, поваги до історії та культури національних меншин України. Особливу увагу було приділено висвітленню історичного досвіду кримськотатарського народу, його внеску в розвиток української державності та культури.